

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ВСЕУКРАЇНСЬКЕ КООРДИНАЦІЙНЕ БЮРО ЮНЕСКО
«ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ УКРАЇНИ»
ЄВРОПЕЙСЬКА АСОЦІАЦІЯ НАУК ПРО БЕЗПЕКУ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА НАН УКРАЇНИ ім. В.Д. КОРЕЦЬКОГО
ІНСТИТУТ СОЦІОЛОГІЇ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ НАН УКРАЇНИ ім. Г.С. СКОВОРОДИ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної наукової Інтернет-конференції
«Гуманітарна складова вищої освіти: досвід і проблеми»

29 травня 2018 року
Національний університет харчових технологій,
м. Київ, Україна
Кафедра гуманітарних дисциплін НУХТ

Рекомендовано до друку Вченою радою Національного університету харчових технологій, протокол № 10 від 26 квітня 2018 р.

Гуманітарна складова вищої освіти: досвід і проблеми: Матеріали Міжнародної наукової Інтернет-конференції, Київ, 29 травня 2018 р.: Тези доповідей. — К.: НУХТ, 2018. — 206 с.

У збірник увійшли тези доповідей учасників Міжнародної наукової Інтернет-конференції «Гуманітарна складова вищої освіти: досвід і проблеми», в яких розглянуто актуальні питання викладання та вивчення гуманітарних дисциплін у технічних і технологічних ВНЗ, роль цих дисциплін у формуванні світогляду сучасного студентства, а також гуманітарні та виховні аспекти у викладанні загальнонаукових, технічних та технологічних дисциплін.

Розраховано на науковців, викладачів, аспірантів і студентів усіх спеціальностей вищих навчальних закладів, яких цікавлять питання, пов'язані з викладанням і вивченням гуманітарних дисциплін у ВНЗ.

Відповідальний за випуск д-р. істор. наук, професор Н.М. Левицька.

Матеріали конференції надруковано в авторській редакції.

Рекомендовано Вченою радою НУХТ
Протокол № 10 від 26.04.2018 року

Організаційний комітет:

Голова – *Українець А.І.*, доктор технічних наук, професор, ректор, Національного університету харчових технологій.

Заступник голови – *Шевченко О.Ю.*, доктор технічних наук, професор, проректор з наукової роботи Національного університету харчових технологій.

Заступник голови – *Левицька Н.М.*, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій.

Заступник голови з технічних питань – *Акутіна Н.В.*

Члени оргкомітету:

Андрос Є.І., кандидат філософських наук, провідний науковий співробітник, виконувач обов'язків Відділу філософської антропології Інституту філософії НАН України ім. Г.С. Сковороди.

Болтівець С.І., доктор психологічних наук, професор, завідувач Відділу розвитку молодіжної політики Державного інституту сімейної та молодіжної політики України, Голова Всеукраїнського координаційного бюро ЮНЕСКО «Освіта дорослих України».

Зав'ялов В.Л., доктор технічних наук, професор, професор кафедри процесів і апаратів харчових виробництв, заступник директора Навчально-наукового інституту харчових технологій з науково-педагогічної роботи та міжнародного співробітництва.

Кітов М.Г., доктор філософських наук, професор, професор кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій.

Кожневські Л.Ф., доктор хабілітований, професор, професор Краківського педагогічного університету, Президент Європейської асоціації наук з безпеки.

Кресіна І.О., доктор політичних наук, професор, зав. відділом політології Інституту держави і права НАН України ім. В.Д. Корецького.

Науменко Н.В., доктор філологічних наук, професор, професор кафедри гуманітарних дисциплін н Національного університету харчових технологій.

Пилипенко О.Є., доктор історичних наук, професор, професор кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій.

Серьогін О.О., доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичної механіки та ресурсощадних технологій.

Шульга М.О., доктор філософських наук, професор, заступник директора з наукової роботи інституту соціології НАН України.

Відповідальний секретар – *Буравченкова С.Б.*, кандидат історичних наук, професор кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій.

Технічний секретар – *Логвиненко Н.В.*

поза межами Росії»¹². Реалізація цієї концепції будувалася на шовінізмі, який підсилювався ілюзією царської могутності і пропагандою сучасних загроз, на цензурі і фальшуванні інформації, на економічній залежності держав-імпортерів сировинних ресурсів, головним чином газу і нафти, від політиків з Москви, а також на військовій окупації сусідніх територій – Молдавії (Придністров'я у 1990 р.), Грузії (Абхазія та Південна Осетія у 2008 р.), Україна (Крим у 2014 р.). 5 вересня в Мінську (Білорусія) колишній президент України Леонід Кучма, російський посол у Києві Михайло Зурабов, представник ОБСЄ¹³ у справах врегулювання ситуації на Україні Хайді Тальявіні і прем'єр-міністри самопроголошених республік України: Донецької – Олександр Захаренко і Луганської – Ігор Плотницький підписали заяву, яку можна розцінити як капітуляцію України. Росія отримала те, що хотіла. Франція заробить на продажі військових кораблів Росії, війська НАТО будуть сильніше залучені в подіях на Близькому Сході.

Все вказує на те, що цілі і методи 1876, 1939 і 2014 років, залишилися незмінними, помінялися тільки імена режисерів. Якщо це так, то і наслідки будуть настільки ж серйозні, а боротьба за суб'єктність української нації, подібно боротьбі за суб'єктність польського народу, буде також довгою і трагічною.

КОНЦЕПЦІЯ ГУМАНІЗМУ В ЕПОХУ КРИЗИ ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ

Ірина Журбіна

Удмуртський державний університет (Росія, м. Іжевськ)

У соціальній філософії уявлення про сучасність як постгуманістичну/трансгуманістичну епоху дослідники пов'язують із кризою університетської освіти (З. Бауман). Завершення ери гуманізму як навчальної і освітньої моделі чинить істотний вплив на саму концепцію гуманізму, яка історично нерозривно пов'язана з розвитком таких гуманітарних дисциплін, як граматики, риторика, поезія, історія, філософія, які формують уявлення про людську природу.

Відмінною рисою епохи «пост», вважає З. Бауман, є ситуація кризи освіти, яка найбільш повно виявляє себе на рівні університетів. Технологічна революція скорочує часовий проміжок між процесом придбання необхідного знання та його застосуванням на практиці таким чином, що перевага віддається не повноцінній університетській освіті, а короткочасній професійній підготовці, яка орієнтована на конкретний вид діяльності, що здатний приносити дохід. «Знак рівності, який традиційно ставився між знанням, культурою, моральніснісними аспектами людського співіснування і добробутом (як суспільним, так і особистим), рішуче стертий; тим самим перестав існувати основний аргумент, який підтримує претензії університетів на громадські фонди та високу до себе повагу» [1, с. 169]. Відбувається переосмислення ролі університету в сучасному світі, чия життєздатність починає визначатися рівнем економічної ефективності. Університети змушені підкорятися вимогам ринку і «суспільній корисності» створюваного ними продукту, забезпеченого наявністю попиту. В університетах знання перетворюється в товар, «якому доводиться боротися за місце на переповнених полицях супермаркетів, товару, який губиться серед інших, якість яких перевіряється обсягами продажу» [1, с. 170]. В результаті змінюється загальне відношення до знання, згідно з яким питання «Чи вірно це?» замінюється питанням «Чому це слугує?» і «Чи можна це продати?» (Ж.-Ф. Ліотар [2, с. 124]). Університет починає функціонувати за принципом комерційного підприємства. У комерційному підприємстві критерієм оптимальності навчального плану та обраних дисциплін стає ринок, куди навчальні дисципліни потрапляють у залежності від того, наскільки вони будуть

¹² Військова доктрина РФ затверджена 5 лютого 2010р. Роз. III, п. 22 та ін.

¹³ Організація з безпеки і співробітництва в Європі, ОБСЄ – регіональна міжнародна організація, створена 1 січня 1995 р., метою якої є запобігання конфліктів в Європі.

продаватися: «відповідність попиту», «задоволення потреб працівників», «пропозиція потрібних промислових послуг» і т. д.

Університетське навчання вливається в загальний процес макдональдизації, вважає Дж. Ритцер, який перетворює отримання знання в процес «конвеєрного обслуговування». Відмінною рисою макдональдизації стає дегуманізація процесу навчання, яка вимагає усунення всього «людського», що радикальним чином змінює вигляд університетської освіти. У Мак-університетах, що функціонують за принципом «конвеєрного обслуговування», пріоритетними стають принципи академічної ефективності, прорахованості, передбачуваності та контролю. В результаті академічна ефективність зводиться лише до кількісних показників. Домогтися кількісних показників дозволяє не тільки комп'ютеризоване тестування та комп'ютеризовані іспити, але і рейтинги викладачів, залежні як від кількісних показників у викладанні, так і кількості публікацій у наукових журналах. Технології освіти впливають і на відношення між викладачем і студентом. Викладач і студент настільки віддаляються один від одного, що контакти між ними зводяться до «нуля». Встановлюються безособово-анонімні відносини, що дозволяють їм зустрічатися як двом незнайомцям, абсолютно чужим і нецікавим один одному.

«Вплив макдональдизації очевидним чином проявляється в тому, – пише Дж. Ритцер, – що студенти все більше ставляться до професорів ніби до обслуговуючому персоналу індустрії фаст-фуду» [3, с. 388]. У стрічці «конвеєрного обслуговування» досвід освіти стає дегуманізуючим переживанням, яке досягає своєї межі в дистанційному навчанні. В даному випадку дистанційне навчання демонструє собою останню сходинку дегуманізації освіти і повне зникнення «живого» вчителя і людських відносин між викладачем і студентом. Викладач в «освітній стрічці конвеєру» починає функціонувати як технічний персонал, що обслуговує цю стрічку, працівник, якого можна легко замінити у будь-який час.

Завершення ери гуманізму як навчальної і освітньої моделі підводить до межі гуманізм як концепцію дії, що базується на моделі авторитету знання. Дієвість концепції гуманізму, вважає П. Слотердайк, полягала в тому, що вона повертала людину із стану дикунства і варварства. У цьому сенсі гуманізм являє собою виховний засіб приборкування та дресури, за допомогою якого одні люди вирощують собі подібних, а інші є тими, кого вирощують. Концепція гуманізму з самого початку базувалася на ідеї нерівноправності людей перед знанням, яке дає влада.

Саме в цьому сенсі можна трактувати гуманіста в контексті платонівських образів вівчара та череди, або ж ніцшеанського уявлення про гуманіста як «селекціонера» людей, що розділяє суспільство на підставі наявності чи відсутності знання, і тим самим відкриває нові еволюційні обрії. Межею концепції гуманізму стає уявлення про людину як «мавпоподібного кіборга», що втратив «людські» виміри, і людську спільноту, що функціонує за принципом «зоологічного парку», з притаманними йому дикістю влади, демонстрацією брутальної військової сили, і повсякденним озвірінням людей, до краю розкутих мас-медійними розвагами. У «людському зоопарку» гуманітарне знання, вважає П. Слотердайк, перетворюється в архів. «Той, хто ставить сьогодні питання про майбутнє гуманності (Humanitat) і засобів гуманізації, по суті, хоче знати, чи є у людини надія впоратися з сучасними тенденціями до виродження» [4].

Існування архіву відкриває поле інтерпретації концепції гуманізму як слова, що дозволяє прояснити сутність людини. Концепція гуманізму, вважає М. Хайдеггер, в її античній, християнській та просвітницькій формі ніколи не доходила до підвалин сутності людини, оскільки обмежувалася з'ясуванням людяності (humanitas). У результаті поняття «гуманізм» висловлює роздуми і турботу про те, «як би людина стала людяною, а не нелюддю, «негуманною», тобто такою, що відпадає від своєї сутності» [6, с. 196]. Традиційно філософи відштовхувалися від уявлень про людину як живу істоту – «homo animalis», інтерпретуючи anima як дух або розум, які стають додатковими ознаками існування людини. В результаті таких міркувань людина витісняється в область animalitas, що не дозволяє

домислювати її до *humanitas*. Уявлення про людину як «*animal rational*» досягають своєї межі у біологізмі, антропологізмі та прагматизмі.

Проте встановлення граничних сенсів слова «гуманізм» відкриває постгуманістичний і трансгуманістичний простір, повертає питання про гуманізм до руслу метафізичних роздумів. У понятті «метафізика» грецький префікс «*μετα-*», вважає М. Хайдеггер, передається не тільки латинською приставкою «*post-*», що означає «вихід за межі» біологічного та антропологічного трактування людини, але приставкою «*trans-*», яка звертає нас до онтологічної інтерпретації сутності людини [5, с. 144].

В онтологічній перспективі дослідження сутності людини (*homo*) є мислення як *λογος*. Перехід від онтичного існування, обмеженого біологією життя і антропологічної сутністю людини, тотожний акту екзистенції, який здійснюється в межах іманентності мислення, що дає буттю слово. «Людина не тільки жива істота, яка має крім інших своїх здібностей також і мову. Мова є дім буття, живучи в якому людина екзистує» [6, с. 203]. Мова дозволяє людині входити до кола однодумців, у межах якого є актуальним герменевтичне мислення, орієнтоване не тільки на розуміння традиції, але й один одного. Діалогічна природа мислення дозволяє переходити від внутрішнього діалогу, який звертає людину до самої себе, до зовнішнього діалогу, що встановлює відношення зі словом Іншого. У зв'язку з тим, що герменевтичне мислення відкривається гуманітарними дисциплінами, що розвивають прагнення до порозуміння, то в постгуманістичну або трансгуманістичну епоху актуалізується їх роль у процесі становлення особистості як «*pre-sonage*», сутність якої визначається мовою і мисленням.

Таким чином, в епоху постгуманізму переосмислення сутності людини можливо тільки в онтологічній перспективі, де мислення і мова повертають людину з інертності немислячого та/або не-власного буття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бауман З. Индивидуализированное общество / З. Бауман; пер. с англ. под общ. ред. В. Л. Иноземцева. – М.: Логос, 2002.
2. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна / Ж.-Ф. Лиотар; пер. с франц. Н. А. Шматко. – М.: Институт экспериментальной социологии; СПб.: Изд-во «Алетейя», 1998.
3. Ритцер Дж. Макдональдизация общества 5 / Дж. Ритцер; пер. с англ. А. В. Лазарева; вступ. стат. Т. А. Дмитриева – М.: Издательская и консалтинговая группа «Праксис», 2011.
4. Слотердайк П. Правила для человеческого зоопарка. Ответ на письмо Хайдеггера о гуманизме / П. Слотердайк; пер. с нем. Т. Тягуновой. – [Электронный ресурс]. Режим доступа – <http://www.nietzsche.ru/influence/philosophie/sloterdijk/> (дата обращения: 15.04.2018).
5. Хайдеггер М. Основные понятия метафизики / М. Хайдеггер // Вопросы философии. – 1989. – № 9.
6. Хайдеггер М. Письмо о гуманизме / М. Хайдеггер; пер. с нем. В. В. Библихина // Хайдеггер М. Время и бытие: Статьи и выступления. – М.: Республика, 1993.

СУЧАСНЕ ГУМАНІТАРНЕ ЗНАННЯ: СТАТУС, КРИТЕРІЇ І ГНОСЕОЛОГІЧНА ФУНКЦІЯ

Микола Зелінський

Національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

Лариса Саракун

Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна

Василь Драпогуз

Центр гуманітарної освіти НАН України, м. Київ, Україна

Наші автори

Бойко Ганна, аспірантка кафедри іноземних мов, Національний університет харчових технологій, Київ, Україна

Болтівець Сергій Іванович, доктор психологічних наук, професор, завідувач Відділу розвитку молодіжної політики Державного інституту сімейної та молодіжної політики України, Голова Всеукраїнського координаційного бюро ЮНЕСКО «Освіта дорослих України», м. Київ, Україна.

Волошко Дмитро, студент Навчально-наукового інженерно-технічного інституту імені І.С. Гулого, група ОХ-П-2, Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна

Гнеда Микола (Hneda), м. Куритиба, штат Парана, Федеративна Республіка Бразилія.

Гущик Валентина, студентка Навчально-наукового інженерно-технічного інституту імені І.С. Гулого, група ОХ-П-2, Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна

Долан Лінда (DOLAN Lynda), магістр психології Університету Йоганнесбургу (Південно-Африканська Республіка), докторантка PhD Сіднейського університету, клінічний психолог Клініки сімейної медицини міста Сіднею, Австралія.

Драпогуз Василь, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії Центру гуманітарної освіти НАН України, м. Київ, Україна

Іванов Андрій Геннадійович (Ivanov Andrey Gennadievich), кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії Федеральної державної бюджетної освітньої установи вищої освіти «Липецький державний технічний університет», м. Липецьк, Російська Федерація.

Журбіна Ірина Вікторівна (Zhurbina IrinaVictorovna), кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри історії, теорії та практики соціальних комунікацій, Федеральна державна бюджетна освітня установа вищої освіти «Удмуртський державний університет» «Удмуртский государственный университет», м. Іжевськ, Російська Федерація.

Зелінський Микола Юхимович, кандидат філософських наук, доцент, професор кафедри філософських та соціальних наук Київського національного торговельно-економічного університету, м. Київ, Україна.

Карабанова Валентина Анатоліївна (Karabanova Valentina Anatolievna), аспірантка кафедри історії, теорії та філософії культури, Новгородський державний університет імені Ярослава Мудрого, м. Великий Новгород, Російська Федерація.

Карапетян Володимир Севанович (Karapetyan Vladimir) доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Вірменського педагогічного університету імені Хачатура Абовяна, м. Єреван, Республіка Вірменія.

Кітов Микола Григорович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Коженювські Лешек Фредерік (Leszek F. KORZENIOWSKI), доктор хабілітований, професор, професор Краківського педагогічного університету, Президент Європейської асоціації наук про безпеку (EUROPEAN ASSOCIATION for SECURITY), Краків, Польща.

Кузьмик Ульяна Геннадіївна (Kuzmyk Ulyana Gennadiivna), асистент кафедри технології молока і молочних продуктів Навчально-наукового інституту харчових технологій Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Лебединська Тетяна, професор, письменниця, Санкт-Петербург, Російська Федерація

Маленко Сергій Анатолійович (Malenko Sergiy Anatolyovich), доктор філософських наук, професор, зав. кафедрою теорії, історії, та філософії культури, Новгородський державний університет імені Ярослава Мудрого, м. Великий Новгород, Російська Федерація.

Михалевич Артур Петрович (Mykhalevych Artur Petrovich), студент Навчально-наукового інституту харчових технологій, група МО-III-2, Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Некіта Андрій Григорович (Nekita Andriy Grigorovich), доктор філософських наук, професор, професор кафедри теорії, історії, та філософії культури, Новгородський державний університет імені Ярослава Мудрого, м. Великий Новгород, Російська Федерація.

Панченко Олександра Павлівна (Panchenko Oleksandra Pavlivna), студентка Навчально-наукового інституту харчових технологій, група МО-III-2, Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Релоджо Денніс (Relojo Dennis), головний редактор психологічного журналу «Психрег», м. Лондон, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії.

Саракун Лариса Петрівна (Sarakun Larysa) кандидат філософських наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Скуйбіда Валерія Віталіївна (Scuibida Valeria Vitaliivna), студентка Навчально-наукового інституту харчових технологій, група МО-III-2, Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Смирнов Василь Андрійович (Smirnov Vasily Andreevich), кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри теорії, історії, та філософії культури Новгородський державний університет імені Ярослава Мудрого, м. Великий Новгород, Російська Федерація.

Трач Роман (Tratch Roman), професор психології Сейнт-Джон Фішер Коледжу м. Рочестер штату Нью Йорк, повний член Американської психологічної асоціації, співорганізатор американської Асоціації гуманістичної психології, США.

Фаріон Ірина Дмитрівна (Farion Iryna Dmytrivna), доктор філологічних наук, професор Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів, Україна.

Філімонов Ігор Олександрович, студент, міжнародна економіка, III-8, Навчально-науковий інститут економіки і управління Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Ценк Райнхільд (Zenk Reinhold), психологічний психотерапевт, експертний керівник Інституту Концепції Інтегративних Методик (КІМ) м. Вольфсбургу Академічної навчальної лікарні Медичного університету Ганноверу, Федеративна Республіка Німеччина.

Левицька Надія Миколаївна, доктор історичних наук, завідувач, професор кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Пилипенко Олександр Євгенович, доктор історичних наук, професор кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Буравченкова Світлана Борисівна, кандидат історичних наук, професор кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Науменко Наталія Валентинівна, доктор філологічних наук, професор кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Нікітіна Ірина Всеволодівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Павлов Валерій Лук'янович, кандидат філософських наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Береговий Сергій Ігорович, кандидат історичних наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Кобилянський Євген Едуардович, кандидат історичних наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Коцюбанська Ольга Олександрівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Курас Артем Іванович, кандидат політичних наук, науковий співробітник Інституту соціології НАН України, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Пивоваренко Олена Андріївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Яременко Світлана Андріївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Чугаєва Наталія Юріївна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Приблуда Людмила Михайлівна, асистент кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Олексієнко Ірина Вікторівна, доктор юридичних наук, професор Дніпровського державного інституту внутрішніх справ України.

Рябінін Євген Вадимович, кандидат політичних наук, доцент кафедри історії міжнародних відносин Маріупольського державного гуманітарного університету, м. Маріуполь, Україна.

Соколова Наталія, Національний університет фізичного виховання і спорту України, м. Київ, Україна

Тороп Анатолій, Національний університет будівництва і архітектури, м. Київ, Україна

Назаренко Ю.А., Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ України, м. Дніпро, Україна.

Якименко Наталія, Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка, м. Полтава, Україна.

Захарченко Іван, Навчально-науковий інститут харчових технологій, НУХТ, м. Київ, Україна.

Медвідь Ф.М., Курчина Т.О., Твердохліб А.І. Міжрегіональна академія управління персоналом, Київ, Україна

Остапчук Галина, Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна.

Сур І.С., Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ України, м. Дніпро, Україна.

Блаженко Сергій, Волошко Дмитро, Навчально-науковий інженерно-технічний інститут ім. акад. І.С. Гулого. НУХТ, м. Київ, Україна.

Бабіна С.І., Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна.

Кочерга Надія, Національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, Полтава, Україна.

Красільнікова Олена, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна.

Самко Олег, Смілянський коледж харчових технологій НУХТ, м. Сміла, Україна.

Ярошук Інна, Київський національний університет будівництва та архітектури, м. Київ, Україна.

Ісаєнко Тетяна, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, м. Полтава, Україна.

Новікова С.В., Маріупольський державний університет, м. Маріуполь, Україна.

Тур Оксана, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, м. Полтава, Україна.

Смольницька О.О., Київський літературно-меморіальний музей Максима Рильського, м. Київ, Україна.

Гербут Надія, Київський національний університет будівництва і архітектури, м. Київ, Україна.

Волоніць В.С., Маріупольський державний університет, м. Маріуполь, Україна.

Баранівський В.Ф., ВНЗ «Національна академія управління», м. Київ, Україна.

Передерій І.Г., Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, м. Полтава, Україна.

Ювсечко Я.В., Хмельницький національний університет, м. Хмельницький, Україна.

Перегида Євген, Київський національний університет будівництва і архітектури, м. Київ, Україна

Петренко І.М., д-р іст. н., професор ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Полтава, Україна.

Бугар Аліна, Національний інститут стратегічних досліджень, м. Київ, Україна

Силка Оксана, кандидат історичних наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна.

Єрмоленко Валентин, м. Черкаси, Україна.

Кохан Олена, Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна.

Кукса Юогдана, Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна.

Galynska Olena, The National University of Food Technologies, Kyiv, Ukraine.

Зязюн Лариса, Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Лисенко Тетяна, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна.

Яненко Лариса, Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна.

Лисенко Олександр, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна.

Костюк І., Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна.

Сироватко Ю., Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна.

Бондарчук М., Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна.

Кулікова В., Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна.